

บทปริทัศน์หนังสือ (book review)

อาทิตย์ ชาวคำ¹

Artid Saokham

- ชื่อเรื่อง : เครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา
(Social studies research tools)
- ผู้แต่ง : เชษฐภูมิ วรรณไพศาล
- ปีที่พิมพ์ : 2562
- สำนักพิมพ์ : ศูนย์บริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จำนวนหน้า : 241 หน้า

เกริ่นนำ

หนังสือ “เครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา” เป็นหนังสือที่เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับการวิจัยทางสังคมศึกษา ผู้เขียนนำเสนอสาระความรู้ที่สามารถนำมาเป็นหลักคิดและแนวทางในการสร้างรวมถึงพัฒนาเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา มุ่งเน้นนักวิชาชีพให้สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อีกทั้ง ยกกระต๊มามาตรฐานการประยุกต์ใช้เครื่องมือให้ทันสมัยและก้าวไกลในระดับสากล ผ่านการยกตัวอย่างวิธีการใช้เครื่องมือการวิจัยแต่ละประเภทจากงานวิจัยทางสังคมศึกษาได้อย่างชัดเจน สามารถรับใช้สังคมและประเทศชาติในเชิงประจักษ์ด้านประสิทธิผลและความยั่งยืน

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ผู้รับผิดชอบบทปริทัศน์หนังสือ)

e-mail: Saokham_a@su.ac.th

วัตถุประสงค์

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและลดความคลาดเคลื่อนในการทำวิจัยสำหรับผู้วิจัยทางสังคมศึกษา รวมถึงพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อันเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0 นอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับมาตรฐานในการเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่ทันสมัยและก้าวไกลในระดับสากล

สาระสำคัญ

สาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดำรงตนในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการนำเสนอเนื้อหา 8 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ เป็นบทเกริ่นนำที่ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการสำคัญของสังคมศึกษาสู่การวิจัยที่มีคุณภาพ กล่าวถึงความสำคัญของเครื่องมือการวิจัย ประเภทของเครื่องมือการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา และการประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา

บทที่ 2 แบบทดสอบ ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอว่าในทางสังคมศึกษามักใช้เครื่องมือนี้ อยู่ 2 ชนิด ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบทดสอบวัดความถนัด ทั้ง 2 ชนิดนี้มีรูปแบบที่นิยมใช้อยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบปรนัย แบบอัตนัย และแบบทดสอบภาคปฏิบัติ มักจะนำเครื่องมือนี้มาใช้วัดความรู้ความจำ

บทที่ 3 แบบสอบถาม ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอว่าเป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลโดยใช้คำถาม การสร้างรูปแบบที่ใช้มีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะการใช้คำถามแบบปลายเปิด ลักษณะการใช้คำถามแบบปลายปิด มักจะนำเครื่องมือนี้มาใช้เพื่อศึกษาพฤติกรรม ความเชื่อ และทัศนคติ

บทที่ 4 แบบสัมภาษณ์ ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอว่าเป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ เช่น พูดคุย ซักถาม การสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในทางสังคมศึกษามักใช้ควบคู่กับแบบสอบถามเพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลอีกแนวทางหนึ่ง

บทที่ 5 แบบสังเกต ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอว่าเป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สำหรับแบบบันทึกการสังเกตในทางสังคมศึกษานิยมใช้ในการวิจัยมีอยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบสำรวจรายการ และแบบมาตราประเมินค่า

บทที่ 6 แบบสำรวจรายการ ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอว่าเป็นเครื่องมือวัดที่มีลักษณะเป็นชุดรายการเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมที่ต้องการคำตอบเพียง 2 กรณีคือการตอบรับและการปฏิเสธ นิยมใช้ประกอบการสังเกตพฤติกรรมด้านความรู้และทักษะ สามารถนำไปใช้ในการวิจัยทางสังคมศึกษาได้ 2 วิธี ได้แก่ แบบสำรวจรายการโดยการสอบถาม และแบบสำรวจรายการโดยการสังเกต

บทที่ 7 แบบวิเคราะห์เอกสาร ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอว่าเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยนำมาใช้ร่วมกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ด้วยวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งเครื่องมือชนิดนี้จะมีประสิทธิภาพและตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดีนั้นจะขึ้นอยู่กับบทค้นของผู้วิจัยที่จะต้องมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านอื่น ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน

บทที่ 8 บทสรุปเกี่ยวกับเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา เป็นบทที่ผู้เขียนขมวดภาพรวมให้เห็นถึงการใช้เครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา พร้อมทั้งนำเสนอจริยธรรมในการใช้เครื่องมือการวิจัยและการทำวิจัย ประโยชน์ของเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา แนวทางและเทคนิคการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา

สะท้อนคุณค่า

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่กล่าวถึงเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษาอย่างเฉพาะเจาะจงที่ผู้เขียนได้อ้างอิงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเครื่องมือวิจัยที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนการทำวิจัยมาประยุกต์ให้เห็นการวิเคราะห์ด้านสังคมศึกษาได้อย่างชัดเจน สะท้อนคุณค่าให้เห็นหลายประการ ดังนี้

การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้เป็นลำดับขั้นตอน จัดเรียงลำดับเนื้อหา 8 บท เริ่มจากบทที่ 1 ที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมของเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา ต่อด้วยบทที่ 2-7 ผู้เขียนได้นำเสนอเครื่องมือการวิจัย คือ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจรายการ และแบบวิเคราะห์เอกสาร ตามลำดับ ผู้อ่านจะได้ทราบถึงหลักการสำคัญของเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และการประยุกต์ใช้เครื่องมือในการวิจัยทางสังคมศึกษาที่เป็นรูปแบบการจัดวางเนื้อหาในลักษณะเดียวกัน กล่าวปิดท้ายด้วยบทที่ 8 เป็นบทสรุปผู้อ่านจะได้ทราบถึงจริยธรรม ประโยชน์ รวมถึงแนวทางและเทคนิคการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาที่จะใช้เป็นแนวทางสร้างสรรค์งานวิจัยทางสังคมศึกษาสู่การวิจัยที่มีคุณภาพได้อย่างประจักษ์แจ้งชัด

การนำเสนอหลักการสำคัญของเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา 6 ประเภท ทำให้ผู้อ่านทราบถึงนิยามลักษณะสำคัญของเครื่องมือการวิจัย และการจัดจำแนกประเภทย่อย ๆ ซึ่งการที่จะเลือกใช้รูปแบบและแนวทางการใช้เครื่องมือแบบใด ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์การวิจัยและกลุ่มเป้าหมายในการใช้เครื่องมือเป็นสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งจะเป็นผลดีต่อขั้นตอนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อคุณภาพผลการวิจัยต่อไป ทั้งวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ

ในส่วนของการสร้างเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา เป็นส่วนที่จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบวิธีการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ พร้อมทั้งยังได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในฐานะนักวิจัยที่สนใจนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัยของตนได้

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษานั้น ผู้อ่านจะทราบได้ว่าเครื่องมือทุกชนิดจะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ มีทั้งการตรวจสอบความตรง (validity) ความเที่ยง (reliability) ความยาก (difficulty) อำนาจจำแนก (discrimination) และความเป็นปรนัย (objectivity) การตรวจสอบคุณภาพสำหรับเครื่องมือแต่ละชนิดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ซึ่งการตรวจสอบความตรง (validity) จะใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยทางสังคมศึกษาทุกชนิด เพื่อให้เครื่องมือวิจัยดีและมีคุณภาพ จะต้องผ่านกระบวนการทดสอบตามมาตรฐานทางวิชาการ ผู้อ่านจะต้องตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือให้เหมาะสม

การประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษานั้น ผู้อ่านจะสามารถเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมได้ โดยพิจารณาถึงชนิดของตัวแปรที่จะต้องศึกษาและแหล่งสารสนเทศที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัย อีกทั้งสามารถตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้อย่างถูกต้อง เพื่อพัฒนางานวิจัยทางสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ทั้ง 8 บทที่ผู้เขียนได้นำเสนอให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ นั้น จะเห็นว่าผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก การวิเคราะห์และสังเคราะห์หนังสือเล่มนี้ จึงมีความลุ่มลึกของเนื้อหาอันเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในฐานะนักวิจัย อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ รวมถึงประโยชน์ต่อวงการการศึกษา

ถือได้ว่าหนังสือเล่มนี้นำเสนอคุณค่าของเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา เป็นการยกระดับคุณภาพงานวิจัยสู่การพัฒนาการศึกษาชาติไทยให้ก้าวต่อไปอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้เท่าทันสังคม Thailand 4.0 ได้อย่างถ่องแท้และเชิงประจักษ์ ซึ่งจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือผู้วิจัยสามารถนำเครื่องมือการวิจัยเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยทางสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้เป็นพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณภาพของชาติและโลกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2562). *เครื่องมือการวิจัยทางสังคมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ศูนย์บริหารงานวิจัย .